

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Vndecima, eaque grauissima sub Diocletiano, & Maximiano Ecclesiæ
persecutio. Sectio XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

bant: præferebantur coronæ omnium civitatum aureæ, titulis eminentibus prædita. Iam populus ipse Romanus, iam vexilla collegiorum, atque castrorum, & cataphractarum milites, & opes regie, & omnis exercitus, & Senatus, et si aliquanto tristior, quod Senatores triumphari videbat, multum ornamentum pompæ addiderunt. Hanc rerum gestarum gloriam fœdavit crudelitate Aurelianus: fuit enim princeps crudelis, & sanguinarius, quam ob causam in odium suorum veniens, occisus perijt sexto imperij anno. Quare non mirum, si homo insignis crudelitatis, & sævitie gravem in Christianos persecutionem mouerit, quam nos decimam ordine constituimus. Et quidem cum primum in Christianos sævire decrevit, diuinitus est cohibitus, quemadmodum narrat Eusebius lib. 7. cap. 24.

Eusebius.

*Aurelianus
litteras contra
Christianos
subscribere
vult diuina
repreffit.*

Aurelianus, inquit, tempore sui imperij progrediente, aliena opinione & prope contraria de nobis concepta quibusdam iam consilio impulsus fuerat, ut contra nos persecutionem eiceret. Creber de hac re apud omnes sermo ferebatur, sed iam iam prope dixerim Aurelianus, cum litteras contra nos compositas manu subscriberet, diuina visio subito occupauit, qua brachiorum commissuris eneruatum illum ab insensato repreffit, & omnium oculis clarè, & manifestè spectandam Ecclesiam molienti, nisi præpotens Dei manus diuino suo, & celesti iudicio temporibus, quibus Ecclesiam probare decreuit, istud disciplina, & castigationis causa perfecit, & expleri permisit. Hæc ille. Quamquam verò tunc temporis persequendi Christianos cogitationem deposuerit, postea tamen tertio saltem imperij anno pro innata crudelitate eos insecutum fuisse reuocari in dubium haud debet, cum affirmet D. Augustinus lib. 18. de Ciuit. cap. 32. D. Leo serm. 2. de Pentecoste, Seuerus Sulp. lib. 2. sacre histo. & alij, eiusque tempore legamus plurimos martyres effectos, Symphorianum dico, Felicem Papam, Agapitum quindecim annorum puerum, Restitutam virginem, Athenodorum Episcopum, Gregorij Thaumaturgi fratrem germanum, & alios complures, quos enumerat Cardinalis Baronius tom. 2. Annal. ab anno Christi 273. Perijt Aurelianus interfectus à suis opera Mnesthei cuiusdam, quæ pro notario secretorū habuerat, anno imp. sexto, ut alij, septimo inchoato.

*D. August.
D. Leo.
Seuer. Sulp.*

Vndecima, eaque grauissima sub Diocletiano, & Maximiano Ecclesie persecutio.

SECTIO XI.

*I.
Tacitus 38.
Imperator.*

Aurelianus excipit Tacitus trigesimus octauus ordine Imperator. Interempto Aureliano sex menses durauit interregnum: toto enim eo tempore exercitus, & Senatus de Imperatore deligendo mutuis inter se officiis certarunt: exercitus ad Senatum refulit, Senatus contra electionem in exercitū refudit, sciens non libenter iam milites accipere imperatores, quos Senatus appellasset: dumque vtrò, citròque ab exercitu ad Senatum: à Senatu ad exercitum mutuantur litere, sextus peractus est mensis, tandem frequentissimo Senatu electus est Tacitus, vir Consularis iam senex, qui vnus erat de Senatoribus, qui presentes aderant: nam cum Tacitus, qui erat prima sententia, sententiam (incertum) quæ vellet dicere, omnis Senatus acclamauit, *Tacite Auguste Dyte seruent, rediligimus, te Principem facimus, suscipe imperium ex Senatus auctoritate.* Plerique scripserunt Tacitū absentem, & in Campania agentē principem nūcupatum, sed res ita habuit. Cū rumor emerisset illum Imperatorem esse faciendum, discessit, atque in Baiano duobus moratus est mensibus: sed inde deductus, huic Senatus consulto quasi priuatus interfuit.

interfuit. Gessit propter breuitatem temporis nihil magnum: interēpus est enim insidijs militaribus sexto Imperij mense, quāuis alij morbo interiisse scripserint.

Succesit Florianus Taciti germanus frater, qui post fratris obitum arripuit Imperium nulla Senatus auctoritate, quasi esset hereditarium, cum seiret adiuratum esse in Senatu Tacitum, vt cum mori cœpisset, non liberos suos, sed optimum aliquem principem nominaret: itaque vix duobus mensibus Imperium tenuit, occisus Tarhā militibus, qui Probum audierant imperare, quem omnis exercitus legerat: illi nec Taciti frater obstitit, quominus orbis totius consensu Imperator diceretur, nec generis humilitas, vtpotē qui patrem Dalmatici sanguinis, & cum agrestem habuerit, vir pacis, bellicę artibus longē clarissimus: & Valeriani Imperatoris iudicio adhuc imberbis, si nomen Probi non haberet, cognomen habere potuisset: factus Imperator Gallias petijt, quę omnes occiso Posthumo turbatę fuerant, interfecto Aureliano à Germanis possessę: tanta autem illę prælia feliciter gessit, vt à Barbaris sexaginta per Gallias nobilissimas ciuitates cecepit, quadraginta millia hostiū ceciderit. Non prætercunda, cum de Germanis, & Blemys triumphauit, venatio, quam in circo dedit, amplissima, ita vt populus cuncta diriperet, quam Flavius Vopiscus commemorat. Arbores validę per milites radicibus vultę connexas latē, longęque trabibus affixę sunt; terra deinde superiecta, totisq;ue circos ad syluę conitus speciem gratia noui viroris effronduit: immissi deinde per omnes aditus struthiones mille, mille cerui, mille apri, mille damę, ibices, oues fera, & cetera herbaria animalia, quot vel ali potuerant, vel inueniri: immisit deinde populares, rapuit quisque, quod voluit. Addidit alia die in Amphitheatro vna missione centum iubatos leones, qui suis rugitibus tonitrua excitabant, qui omnes contificijs interempti sunt: editi deinde centum leopardi Lybici, centum deinde Syriaci, centum leonę, & vrsi simul recenti.

II.
Florianus
30. Imperator.

Venatio à
Floriano in
circo data.

His peractis Probus bellum Persicum parans, cum per Illyricum iter faceret, à militibus suis per insidias obruncatur anno Imperij quinto, vt alij, sexto, & aliquot mensibus, cui sanē intuidit diuturnitatem Imperij amans varietatum, & semper inimica fortuna iustitię: cuius loco electus Carus è militibus inter bonos magis, quàm inter malos Principes numerandus. Is per ciuiles, & militares gradus præfectus prætorij à Probo factus tantum sibi apud milites amoris conciliauit, vt interfecto Probo tanto Principe, solus dignissimus Imperio videretur. Parthicum bellum, quod Probus parauerat, initaurans duos liberos Carinum, & Numerianum Cæsares appellauit, ita vt Carinum maiorem natu ad Gallias tuendas cum viris lectissimis destinaret, secum verò Numerianum adolescentem cum lectissimum, tum etiam disertissimum duceret. Itaque in Persas profectus capta Seleucia, & Ctesiphonte, dum ad Tygrim fluum castrametatur, fulmine ictus periit: Imperauit biennio. Eo mortuo Numerianus filius, etiam natu minor cepellit Imperium, sub quo qui martyres effecti leguntur, ad tempus, quo adhuc parte viuente ipse Cæsarem agebat, referendum est: is enim post patris obitum id efficere non potuit, cum paulò post obierit: nec verò sub patre Caro vllam persecutionem ponimus, quoniam is propensus in Christianos fuit: quę verò aduersus illos gerebantur, eo inuito accidebant, præfectis in aliquibus prouincijs absque vlllo Imperatoris edicto Christianos diuexantibus. Numerianus igitur cum nimio flectu oculis dolore cepisset, dum lectica portaretur, factione Arrij Apri saceris sui, qui inuadere conabatur Imperium, occisus est: sed cum per plurimos dies de Imperatoris salute

III.

Carus Imperator 40.

Numerianus
Imperator
41.

quereretur, concionareturque Aper idcirco illum videri non posse, quod oculos inualidos à vento, ac sole subtraheret, fetore tamen cadaueris re prodita omnes in Aprum inuaserunt, cuius factio latere non potuit, eumque ante signa protraxere: & cum quereretur, quis vindex Numeriani iustissimus fieret: quis daretur Reipublicæ bonus Princeps? Diocletianum omnes vno consensu Augustum appellarunt. Is igitur cum tribunal ascendisset, atque Augustus esset appellatus, & quereretur quemadmodum Numerianus esset occisus, educto gladio Aprum præfectum prætorij ostentans percussit, & *Gloriare*, inquit, *Aper*, *Ence magni dextera cadis*. Illud proditum est memoria, cum Diocletianus apud Tungros in Gallia in caupona moraretur in minoribus adhuc locis militans, & cum illa de quadam muliere rationem conuictus sui quotidiani faceret, atque diceret, *Diocletiane nimium auarus, nimium parcus es*, ioco non serio Diocletianum respondisse: *Tunc ero largus, cum Imperator fuero*: Druidem vero, *Diocletiane non nocari, nam Imperator eris, cum Aprum occideris*. Capinus filius Carinæ tu maior, fraterque Numeriani, qui id temporis in Gallia Cæsarianum Imperium obtinebat, vbi patrem fulmine absumptum, fratrem à loco interemptum, Diocletianum Augustum appellatum comperit, contra Diocletianum ire parat, cum quo multis præliis confligit; sed vltima pugna apud Murtium commissa victus occubuit: igitur Carus, & filij vix triennium omnes in Imperio expleuerunt. Ita Diocletianus ad Imperij Romani fastigium conscendit, ex Dalmatia oriundus, vir obscuro loco natus; nam à plerisque scribæ filius, à nonnullis Amullini Senatoris libertinus fuisse creditur.

Diocletian.
Imperat. 42.

III.

Maximian.
consors Imperij
creatur.
Nicephorus
Bapt. Egnat.
Onuphrius.
Eutropius.
Pomp. Lat.
Baronius.

Is cum molem Imperij grauiorem animaduertet, quam vt vnus esse vniuersæ par posset, Maximianum Herculeum Augustum, & confortem Imperij creat, ambobusque duos sibi Cæsares Galerium Maximianum cognomento Armentarium, de cuius nomine dissentiunt scriptores: quidam enim appellant Galerium Maximinum veluti Niceph. lib. 7. c. 17. Baptista Egnatius, & Onuphrius in Fastis, qui id distinctionis causa fecisse videntur, vt eum à Maximiano Herculeo discriminarent: alij, quibus magis assentimur, Galerium Maximianum vocant, vt Eutropius, Pomponius Lætus, & alij, quos sequitur Cardinalis Baronius, probatque ex antiquarum inscriptionum monumentis: nos confusionis vitandæ causa aut Galerium tantum, aut Galerium Maximianum dicemus. Hunc igitur duo illi Augusti appellarunt Cæsarem, & præterea Constantium cognomento Chlorum, Constantini Magni patrem, ducem etiam præclarissimum, tribunitia tunc fulgentem potestate, illustrissimum genere, Romanum, filium Eutropij & Claudia: hos primis vxoribus repudiatis Diocletianus, & Maximianus, quod eis magis fiderent, alias ducere coegerunt. Itaque Constantius repudiata Helena, ex qua iam Constantinum filium susceperat, duxit Theodoram sororem Maxentij, (is erat Maximiani filius) & priuignam Herculei: Galerius autem Valeriam Diocletiani filiam: itaque Romanum Imperium à quatuor eodem tempore, duobus scilicet Imperatoribus Augustis, & duobus Cæsaribus regebatur. Diocletianus moratus callidè fuit, sagax, & subtilis ingenio, & qui seueritate suam aliena inuidia vellet explere: diligentissimus tamè, & solertissimus princeps, & qui Imperio Romano primus Regiæ consuetudinis formam magis, quam Romanæ libertatis inuexit, adorarique se iussit, cum ante eum cuncti salutarentur. Hercules autem propalàm ferus, & inciuilis ingenij, asperitatem suam etiam vultus horrore significans. Cum autem ingrauescente æuo parum se idoneum Diocletianus moderando Imperio sentiret, auctor fuit Herculeo, postquam viginti annis Imperium

perium summa consensione gubernauerant, vt in priuata vitam concederent, cui regē Maximianus obtemperauit: tamen vterque vno, eodēque die priuato habitu Imperij insignia mutauit, Nicomedia Diocletianus, Hercules verō Mediolani post triumphum inclutum, quem Romæ ex numerosis gentibus egerant: rem sanē miram, & ad illam vsque ætatem ingriditam, Imperij habenas Constantio Chloro, & Galerio Maximiano, quos Cæsares appellauerant, tradiderunt. Et quidem Diocletianus Constantinus in proposito mansit, nam per decem annos, quibus priuatus Salonis vrbe Dalmatiæ, ex qua erat oriundus, superfuit, horto, quem ipse plantauerat, colendo vacans, sapiens ad Imperium sollicitus nulla ratione à priuata vita abduci vnquam potuit, testatus nullos sibi vnquam soles lætiores affulsisse. Obiit octogenarius vel alienatione mentis, vel haulto veneno, veritus Licinium, & Constantinum, qui ipsum tanquā Maximianum acriter etiam comminādo reprehenderant: sed & Hercules, dum Constantino genero parat insidias, pertæsus vitæ priuata, Imperiū rursus affectans, Malliæ captus Constantij iussu necatur. Nullū alium Diocletianus habuisse videtur filium præter Valeriam siliam, quam Gallerio collocauit, cum Hercules habuerit filium Maxentium: & siliam Faustam, quæ postea nupsit Constantino Magno.

Sub Diocletiano igitur, & Maximiano Imperatoribus, & duobus Cæsaribus Constantino, & Galerio grauissima fuit in Ecclesiam persecutio excitata, iuxta eam supputandi rationem, quam hæctenus secuti fuimus, vnde prima ordine, omnium sanē luctuosissima, & Christianæ religioni maximè funesta, tum propter magnitudinem, tum ob diurnitatem temporis: quippe quæ à principio statim imperij Diocletiani cæpta in sequentes adhuc Imperatores transfusa fuerit. Ista persecutio effecti sunt martyres Cosmus, Damianus, Sebastianus, Caius Papa, Mauritius tribunus cum integra sua legione Thebæorum, Romanus, Marcellinus Papa, postquam antea magnitudine persecutionis perterritus thus idolis incenderet. Verissimus, eiusque sorores Maxima, atque Iulia Olyssipone vrbe Lusitanie clarissima: Eulalia in emerita Augusta, Agnes, Ianuarius Beneuentanus Episcopus, cuius corpus Neapoli asseruatur, sanguinisque illustre miraculum sæpè visitur: Vincentius Diaconus apud Valentiam nobilem Hispanie urbem: Vincentius, & sorores Sabina, & Christetis oriundi ex vrbe Lusitanie & antiquissima, & nobilissima Eboræ, & secunda secundum Olyssiponem totius regni sede, quæ à veteribus scriptoribus Liberalitas Iulia cognominatur: alique innumerabiles exquisitissimis tormentis cruciati nobilem martyrij palmam consecuti fuerunt. Sed qui huius persecutionis acerbiter cupit aliqua ex parte cognoscere, legat Euseb. lib. 8. histor. Eccles. & Nicephorum lib. 7. Et quidem ex Eusebio hæc accipe.

Sebastianus, & insignes vni aliq. per multum martyres efficiuntur.

Erant spectaculum eorum, quæ fiebant, ita crudele, vt omnem narrationem superet, innumera multitudines singulis locis includebantur, & carceres homicidum olim, & sepulchrorum effossoribus deputati tum Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Lectoris, & Exorcistis replebantur ita, vt is, qui propter maleficia damnabatur, nullus superesset in custodijs locus. Rursus priora edicta subsequēbantur alia, quibus carceribus inclusi, si sacrificarent, liberè dimittē, contradicentes verò mille tormentis dilacerari præcipiebantur: quos autem hic singulis locis martyrum multitudinem numerauerit, præsertim per Africam, & Maurorum gentem, Thebaidem quoque, & Ægyptum? Nouimus ex istis aliquot, qui in Palestina, rursus aliquot, qui in Tyro Phœnicie elaruerunt: quorum innumera verba, & in verberibus necem, admirandorum athletarum constantiam: ac subitum post verbera cum bestijs certamen, & in eo certamine pardalorum, variorum vrsorum, suum agressum, boiūque igne, & ferro adustorum

VI.

Eusebium.

V

innotet, & admirabilem fortium athletarum in singulis bestiis tolerantiam quis videndo non obstupesceret? Innumeri viri una cum mulieribus, & pueris varia mortis genera subierunt: quorum alij post raras, ac torcuras, grauissimamque verbera, & mille alias varios, auditi que horrendo cruciatu igni traditi: alij pelago immersi: alij in cruce suspensi: alij capite demisso truncati affixi, ac viuis tandem in patibulis seruati, donec fame interirent. Haud poterit autem illo sermone explicari, quae supplicia, quosque cruciatus per Thebaidem sustinuerunt Martyres testis pro vngulis toto corpore ad mortem usque discerpi, ac muliercula vno pede ligata, sublimisque in aera demissis capitibus, lignes quodam instrumento in altum subleuata, nullisque, ac prorsus inuictis corporibus pendentes turpissimum omnibus, atrocissimumque spectaculum praebuerunt. Rursus alij arboribus, ac ramis alligati vitam reliquerunt: robustiores enim ramos instrumentis quibusdam in unum contrahabant: deinde cuiuslibet illorum Martirum crura alligabant, atque ita eos in suum quemque locum natura sua recurrere permittere subitam membrorum distractionum efficiebant. Vidimus & ipsi locis illis constituti complures vno die, alios capitis truncationem, alios ignis supplicium perpati, ita ut licet gladium hebetaret, laborandoque deficeret ac delassati occisores sibi inuicem succederent. Alij fustibus, alij virgis, alij flagris, alij loris, alij funiculis feriebantur: erat hoc spectaculum verberum varium: nam alij manibus post tergum vinctis in ligno extollebantur, ac instrumentis quibusdam membris extendebantur: tum vniuersum corpus tortores inuis torquebant, & non solum lateribus, sed & ventre, & tibijs & genis vngularum asperitate dilaceratis cruciabant: alij vna manu a testudine pendentes videbantur, qui acerbiores iuncturarum, & membrorum extensionem sustinebant: alij ad columnas ita ligabantur, ut frontibus aduersis sese afficerent, & pedibus tamen non subsisterent, sed corporum pondere violenter adacti, & vinculo- rum constrictione extensi torquerentur. Ligno post verbera imponebantur, ac per quatuor foramina utroque pede sic extendebantur, ut necesse esset eos supinos esse in ligno, nec tamen corporis sui facultatem haberent propter vulnera, qua toti erant corpori a plagis inflata: alij ad pavementum proiecti densa tormentorum vi adurebantur. Iam vero totam Christianorum ciuitatem in Phrygia obsidione cinctam una cum viris, mulieribus, & paruulis combusserunt: quoniam se omnes Christianos esse confessi sunt.

VII.

Quid attinet nominatim reliquorum facere mentionem, aut virorum recensere multitudinem, aut varia supplicia suscipiendorum martyrum describere, qui partim securibus caesi sunt, sicut contigit in Arabia, partim fractis cruribus puniti, ut in Cappadocia, partim ex pedibus in sublime capite demisso suspensi, ignique remissione subiecti ardentis materia fumo extincti, ut in Mesopotamia: alicubi etiam naribus, auribus, ac manibus mutilati, deinde reliquis membris, ac partibus in morem lanij concisi, ut Alexandria. Quid opus est eorum refricare memoriam, qui Antiochia carbonibus ignis non ad mortem, sed ad supplicij disturnitatem sunt adusti: & aliorum, qui dexteris citius in ignem miserunt, quam ut scelestas sacrificia contingerent? In Ponto vero alia audiri horrenda sunt passi, quorundam vtraque manu digiti acuti calamis sub extremis vnguibz sunt perforati, alij plumbo igni liquefacto bulliente adhuc, & ignescente tergora persusi, & membris corporis potissimum necessarijs mutilatis, alij in arcanis membris, ac visceribus turpes, & intolerabiles cruciatus perpeffi, quales generosi illi iudices, ut ingenij sui subtilitatem veluti quandam sapientiae virtutem contentiosus ostenderent, excogitabant. Dici haud potest, quam innumerabilis hominum multitudo dextris oculis ferro offensis, & post illorum expunctionem adhibito candentis ferri cauterio, ac sinistris poplitebus rursus canterio debilitatis ad metallorum prouincia sodinas non iam vsus, quam afflictionis gratia sit damnata. In quibus omnibus supplicijs per vniuersum orbem splendentes diuini martyres suis ipsorum persecutoribus per incredibilem animi magnitudinem obstupefactis seruatoris nostri diuinae potentiae longe illustrissima argumenta praebuerunt. Atque haec de huius persecutionis acerbitate ex Eusebio delibasse sufficiat,

Duodecimae